

Viktig information vid prövning av små avloppsanläggningar

EU-lagstiftning om byggprodukter måste beaktas vid handläggning av ansökan om installation eller ändring av små avloppsanläggningar. Om skyldigheterna inte respekteras kan det få konsekvenser för Sverige som riskerar ingripanden från EU-kommissionen.

CE-märkta byggprodukter

För byggprodukter som omfattas av en harmoniserad standard eller överensstämmer med en europeisk teknisk bedömning (ETA) får den handläggande myndigheten inte efterfråga andra provningar eller bedömningar än de som anges i dessa. Myndigheter får heller inte efterfråga andra uppgifter om sådana byggprodukters väsentliga egenskaper än de som framgår av prestandadeklarationerna. Den harmoniserade standarden eller det europeiska bedömningsdokumentet som antagits för att utfärda en ETA anger också hur prestandan ska fastställas och därefter anges i prestandadeklarationen.

Myndigheter får begära att ta del av installations- och säkerhetsanvisningar (bruksanvisningar). Dessa ska liksom prestandadeklarationerna vara på svenska för produkter som säljs i Sverige.

Byggproduktförordningen

Sedan den 1 juli 2013 är förordningen (EU) nr 305/2011, nedan kallad byggproduktförordningen, tillämplig som europeisk och därmed även svensk lag. Byggproduktförordningen reglerar villkor för försäljning av byggprodukter och hur länder, inklusive kommuner, får lov att begära uppgifter om byggprodukter. Det gäller även för byggprodukter som är avsedda att användas i avloppsanläggningar.

EU:s medlemsstater och EU-parlamentet har bestämt att byggprodukters egenskaper och prestanda ska bedömas och beskrivas på ett enhetligt sätt.¹ De bedömningsmetoder som tillverkarna ska använda och de väsentliga egenskaper som är relevanta att deklarerat prestanda för, anges i harmoniserade

¹ Se artikel 1, 4.1 och 6.1 i byggproduktförordningen.

standarder för olika byggprodukter. Standarderna blir harmoniserade när EU-kommissionen citerar dem i den Europeiska Unionens officiella tidning, EUT.

I EUT anges också när den harmoniserade standardens samexistensperiod börjar och tar slut. När samexistensperioden är slut, får medlemsstater och kommuner inte ställa andra krav på hur provningar eller andra bedömningar av produkterna ska gå till, eller andra krav på hur produkternas prestanda ska redovisas än vad som framgår av den harmoniserade standarden.²

För byggprodukter som inte omfattas av någon harmoniserad standard är CE-märkning möjlig på frivillig väg genom att en europeisk teknisk bedömning (ETA) utfärdas för produkttypen. Produkter som överensstämmer med en europeisk teknisk bedömning (ETA) ska hanteras på motsvarande sätt som produkter som omfattas av en harmoniserad standard.

Prestandadeklaration och CE-märkning

Tillverkare ska upprätta en prestandadeklaration som ska följa med varje byggprodukt som omfattas av en harmoniserad standard eller överensstämmer med en europeisk teknisk bedömning (ETA). I prestandadeklarationen ska produktens egenskaper och prestanda anges enligt den harmoniserade standardens ZA-bilaga eller motsvarande information i produkttypens ETA. Om tillverkaren inte fastställt prestanda för en egenskap ska vederbörande ange "NPD" (ingen prestanda fastställd) i prestandadeklarationen. Det innebär att sökanden inte kan verifiera prestandan på egenskapen, eftersom tillverkaren inte får redovisa prestandauppgifter på annat vis än via prestandadeklarationen.

Tillståndsprovande myndighet får då ta ställning till om kompletterande åtgärder behövs för att avloppsanordningen ska kunna uppfylla kraven på miljö- och hälsoskydd. Kan inte den tillståndsprovande myndigheten bedöma produktens prestanda utifrån prestandadeklarationen kan det vara grund för komplettering eller avslag.

Tillverkaren ansvarar för att anbringa CE-märkning på produkten. CE-märkning av byggprodukter innebär att tillverkaren tar ansvar för att deklarerad prestanda är riktig, och att alla andra krav i tillämplig unionslagstiftning är uppfyllda. CE-märkningen betyder inte att produkten är godkänd för att användas i en viss medlemsstat.

Myndigheter ska utgå från att uppgifterna är korrekta såvida de inte har objektiva grunder att anta annat. Det kan exempelvis avse befogad misstanke om att deklarerad prestanda inte stämmer med den faktiska. Befogad misstanke kan exempelvis vara en orimligt hög reningsgrad i förhållande till de komponenter som ingår eller uppenbara bevis på att någon modifierat produkten. I så fall ska myndigheten kontakta Boverket som är behörig myndighet för marknadskontroll av byggprodukter i Sverige.

² Se artikel 8 och 17.5 i byggproduktförordningen.

Provningar för fastställande av prestanda

Provning av produkter som omfattas av EN 12566-serien måste utföras av ett provningslaboratorium som anmälts till EU-kommissionen för att utföra sådana uppgifter (anmält organ). Laboratoriet upptas därefter på EU-kommissionens webbplats NANDO där samtliga anmälda organ finns listade. Där framgår även vilka anmälda organ som får utföra provningar eller andra uppgifter enligt respektive harmoniserad standard för byggprodukter. Observera dock att provningslaboratorier som inte finns med i den dagsaktuella förteckningen i NANDO kan ha varit anmälda organ vid tidpunkten för provningen. Sådana provningsresultat gäller även efter att det upphört att vara ett anmält organ. Det kan därför krävas noggrannare sökningar för att säkerställa huruvida det var ett anmält organ vid tidpunkten för provningarna.

Det är viktigt att miljönämnder och miljökontor känner till att tillverkare och distributörer av ”minireningsverk” som omfattas av standarden EN 12566–3 inte får lämna uppgifter om produktens väsentliga egenskaper i annan form än i en prestandadeklaration som upprättats i enlighet med den tillämpliga harmoniserade standarden och byggproduktförordningen. Motsvarande gäller för produkter som omfattas av övriga nämnda standarder. Provningsrapporter kan vara belagda med sekretessavtal eftersom de kan avse uppgifter om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar och/eller forskningsresultat. Aktören kan således vara hindrad från att delge provningsrapporterna till kommuner och andra intressenter. Boverket har dock rätt att få tillgång till dessa som marknadskontrollerande myndighet. Dessa rapporter sekretessbeläggs med stöd av offentlighet- och sekretesslagen samt därtill lämpliga offentlighet- och sekretessförordningen. Boverket får således inte dela med sig av dessa rapporter till tredje part.

När produkten omfattas av en harmoniserad standard får den handläggande myndigheten inte ställa andra krav på hur provningar ska gå till eller andra krav på uppgifter om byggproduktens prestanda och egenskaper. Av den harmoniserade standarden EN 12566–3 framgår bland annat hur länge provningen av reningsförmåga ska fortgå, antal stickprov som ska genomföras och att reningsgrad ska anges i procent och inte i mg/l.

Mer information om harmoniserade standarder i EN 12566-serien och om provningar enligt EN 12566-3

<https://www.boverket.se/minireningsverk>

Information om byggproduktförordningen och CE-märkning av byggprodukter

<https://www.boverket.se/ce>

Information om marknads kontroll

<https://www.boverket.se/mk>

Information om Boverkets tidigare marknads kontroll av minireningsverk:

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/byggprodukter/marknadskontroll/avslutad-marknadskontroll/minireningsverk>

Anmälan av byggprodukt till marknads kontrollen:

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/byggprodukter/marknadskontroll/gor-en-anmalan>